

تحلیلی بر چگونگی تاثیر نمادهای اسطوره ای و باستانی ایران بر فرهنگ های مجاور در منطقه بین النهرین

رضا خسروانیان

کارشناس ارشد باستان شناسی، گرایش تاریخی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران،

سمیه خسروانیان

کارشناس ارشد تربیت بدنی، گرایش فیزیولوژی ورزشی-تغذیه ورزش، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یزد، یزد، ایران،

چکیده

هنرهای تزئینی عبارتی جا افتاده برای شماری از هنرها و صنعتها، برای ساخت آثار زینتی یا کاربردی است که دامنه وسیعی از مواد از جمله سرامیک، چوب، شیشه، فلز، منسوجات و غیره را شامل می شوند. این حوزه، سرامیکها (سفالینهها، ظروف چینی، و غیره)، شیشه آلات، مبلمان، اثاث خانه، و طراحی داخلی (اما معمولاً نه معماری) را شامل می شود. میل به زیبایی یکی از ویژگی های خاص انسان است که از ابتدای وجود او در زمین شروع به تزئین محل زندگی خود کرده است. این زیبایی نه به مفهوم تزئین به شکل امروزی بلکه با هدف چیره شدن بر طبیعت قدرتمندتر از خود و به مفهوم آیین های مذهبی دوران خویش که به وفور در غارهای ماقبل تاریخ دیده شده است بود. بعد از تحول بشریت و شناخت محیط اطراف خود تزئینات برای قدرت نمایی تمدن های مجاور خویش در معماری به کار رفت. مجسمه های گول آسا و نقش برجسته هایی با مضامین اساطیری که هنوز متاثر از دوران قبل خود است را مشاهده می کنیم. بعد ایجاد ادیان در فرهنگها و کشورهای مختلف در مضمون و شکل تزئینات نیز تغییر حاصل شد، که این تزئینات متاثر از مذهب و فرهنگ هر کشور بوده است. از ویژگی های هنر ایران در دوران باستان، توجه به زیبایی، استیلزه و ساده و هندسی شدن نقوش، پیوند نزدیک به زندگی، پیوستگی انواع هنرها باهم، و سبک تزئینی آن بوده است. هنر تزئینی ایران در نهایت وضوح و شدت تأثیر بوده، چنانکه می توان آن را «هنر نقش مطلق» خواند، یعنی هنری که می تواند مانند موسیقی و معماری تلقی شود و فارغ از زمان و مکان و محتوا تأثیرگذار باشد. دوران ساسانی، دوره اوج هنر باستانی ایران بود. کشورگشایی ها، روابط تجاری و سیاسی، رواج آیین مهر پرستی در خارج از مرزهای ایران و تا اروپا، همه سبب اشاعه و گسترش هنر ایران و تأثیر بر کشورهای دیگر شدند. به کارگیری هنرمندان ایرانی توسط اعراب بعد از ظهور اسلام و گسترش این دین در سرزمین های بسیار، عامل دیگری در بردن هنر ایرانی به آن مناطق شد. اشکال و نمادهای هنر باستانی ایران یا در فرهنگ و ادیان و آیین های دیگر ادغام شد، یا به وام گرفته شد و انطباق یافت، یا تغییر مصداق داده و یا مورد تقلید قرار گرفتند.

واژگان کلیدی: تزئین، نماد، مهر پرستی، تداوم نمادها.